

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT NAUKI, OŚWIATY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

KNO.410.2.2.2025

Pani
Wioletta Krzyżanowska
Mazowiecki Kurator Oświaty
Kuratorium Oświaty w Warszawie
al. Jerozolimskie 32,
00-024 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/020 – Realizacja prawa do nauki dla dzieci ukraińskich w polskich szkołach

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Kuratorium Oświaty w Warszawie ¹ , al. Jerozolimskie 32, 00-024 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wioletta Krzyżanowska, Mazowiecki Kurator Oświaty ² , od dnia 5 stycznia 2024 r. ³ Poprzednio, od dnia 14 marca 2016 r. do dnia 2 stycznia 2024 r., Mazowieckim Kuratorem Oświaty była Aurelia Michałowska.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Nadzór pedagogiczny kuratora oświaty nad realizacją przez dzieci uchodźców z Ukrainy prawa do nauki.2. Wspomaganie szkół w zapewnieniu dzieciom z terytorium Ukrainy prawa do nauki.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych ⁴
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Piotr Prokopczyk, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KNO/19/2025 z dnia 1 kwietnia 2025 r.2. Robert Mierzejewski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/20/2025 z dnia 1 kwietnia 2025 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Kuratorium Oświaty lub Kuratorium.

² Dalej: Kurator Oświaty lub Kurator.

³ W okresie 5 stycznia 2024 r. – 11 marca 2024 r. p.o. Mazowiecki Kurator Oświaty.

⁴ Do dnia 23 maja 2025 r.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sprawowanie przez Kuratora Oświaty nadzoru pedagogicznego nad zapewnieniem przez szkoły uczniom-dzieciom uchodźców z Ukrainy⁷ prawa do nauki oraz realizację przez Kuratora wspomagania szkół w tym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 podejmował działania w celu monitorowania liczby uczniów dzieci uchodźców z Ukrainy oraz realizował, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, przyjęte przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania kierunki polityki oświatowej państwa dotyczące pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym z uczniami przybyłymi z Ukrainy. Kurator podejmował również w trybie nadzoru pedagogicznego działania w sprawach dotyczących uczniów-uchodźców z Ukrainy mające na celu wyjaśnienie okoliczności opisanych w pismach kierowanych do Kuratorium. Ponadto współdziałał z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami na rzecz edukacji dzieci uchodźców z Ukrainy. Współdziałanie to nie miało charakteru systematycznego i wynikało z „bieżących potrzeb”. Realizował również działania organu wyższej instancji, wydając opinie w sprawie spełniania wymagań określonych w art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe⁸.

Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 organizował narady, konferencje i szkolenia celem wspomagania szkół w edukacji uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy. Organizacja narad, biorąc pod uwagę przeprowadzanie ich corocznie, była systematyczna. Realizował również działania ułatwiające uczniom-dzieciom uchodźców z Ukrainy podejmowanie nauki w polskich szkołach. Dodatkowo, działając na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe, wyrażał zgodę na zatrudnianie osób będących obywatelami Ukrainy lub obywatelami polskimi do pracy z uczniami-dziecimi uchodźców z Ukrainy, a także udostępniał, za pośrednictwem strony internetowej Kuratorium, oferty pracy dla nauczycieli pracujących z dziećmi uchodźców z Ukrainy.

Działania Kuratora Oświaty w odniesieniu do kwestii dotyczących uczniów-uchodźców z Ukrainy były dodatkowo wspierane przez Kolegium Mazowieckiego Kuratora Oświaty będące zespołem doradczym Kuratora Oświaty „we wszystkich istotnych sprawach związanych z realizacją zadań Kuratora”

Najwyższa Izba Kontroli – w związku z niegromadzeniem i nieanalizowaniem przez Kuratora Oświaty danych dotyczących uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty – zwraca uwagę, że do zadań Kuratora należy również współdziałanie z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym w przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej (art. 51 ust. 1 pkt 14 ustawy – Prawo oświatowe). W związku z tym – dostrzegając fakt, że wprowadzenie obowiązku szkolnego i nauki dla uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy nastąpiło dopiero z dniem

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Uczniowie-dzieci uchodźców z Ukrainy to uczniowie, którzy spełniają warunki określone w art. 2 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 337) lub przebywający na terytorium Polski na podstawie innych ustaw i przybyli do Polski po 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi na terenie Ukrainy. Dalej: uczniowie-dzieci uchodźców z Ukrainy lub uczniowie-uchodźcy z Ukrainy.

⁸ Dz.U. z 2024 r., poz. 737 ze zm., dalej: ustawa – Prawo oświatowe.

1 września 2024 r. – zdaniem NIK, zasadnym działaniem powinno być pozyskiwanie przez Kuratora powyższych danych.

Ponadto NIK zwraca również uwagę na dysponowanie przez Kuratorium Oświaty danymi dotyczącymi liczby szkół i placówek, wraz z liczbą uczniów (w tym liczbą uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy) – dla poszczególnych lat szkolnych – wg stanu na różny dzień, co utrudniało porównanie tych danych, a także na występowanie różnic w danych dotyczących liczby uczniów-obywateli Ukrainy w *Sprawozdaniu z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2022/2023* (część 2.1.2.7).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Nadzór pedagogiczny Kuratora Oświaty nad realizacją przez dzieci uchodźców z Ukrainy prawa do nauki

Opis stanu faktycznego

1. Organizację i strukturę Kuratorium Oświaty w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 określał Regulamin Organizacyjny wprowadzony zarządzeniem nr 27 Mazowieckiego Kuratora Oświaty z dnia 18 maja 2018 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Kuratorium Oświaty w Warszawie¹⁰, a następnie Regulamin Organizacyjny wprowadzony zarządzeniem nr 71 Mazowieckiego Kuratora Oświaty z dnia 15 listopada 2023 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Kuratorium Oświaty w Warszawie.

Struktura Kuratorium Oświaty w okresie objętym kontrolą była następująca: Mazowiecki Kurator Oświaty oraz Mazowiecki Wicekurator/Wicekuratorzy Oświaty, Główny Księgowy, Wydział Kształcenia Ogólnego, Wydział Kształcenia Ponadpodstawowego i Zawodowego, Wydział Wychowania i Kształcenia Specjalnego, Wydział Rozwoju Edukacji, Wydział Informacji i Programów Rządowych, Biuro Kuratora Oświaty, Zespół Finansowo-Księgowy, Wydział Administracyjny i Kadr, Pełnomocnik ds. kontroli i audytu, BHP, Zespół Obsługi Prawnej, Pełnomocnik ds. obronnych oraz pięć delegatur w: Ciechanowie, Ostrołęce, Płocku, Radomiu oraz Siedlcach.

W poszczególnych latach liczba pracowników Kuratorium Oświaty przedstawiała się następująco (wg stanu na 31 grudnia¹¹):

- 2022 r. – 276 pracowników, w tym 142 pracowników zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych,
- 2023 r. – 279 pracowników, w tym 143 pracowników zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych,
- 2024 r. – 279 pracowników, w tym 140 pracowników zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych,
- 2025 r. – 280 pracowników, w tym 140 pracowników zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych.

Sprawowanie nadzoru pedagogicznego należało do zadań Wydziału Kształcenia Ogólnego, Wydziału Kształcenia Ponadpodstawowego i Zawodowego, Wydziału Wychowania i Kształcenia Specjalnego oraz pięciu delegatur Kuratorium w: Ciechanowie, Ostrołęce, Płocku, Radomiu oraz Siedlcach (§ 22 ust. 3, § 23 ust.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Zmieniony zarządzeniami nr 31 z dnia 22 maja 2019 r. i nr 34 z dnia z dnia 19 czerwca 2023 r. Mazowieckiego Kuratora Oświaty.

¹¹ W odniesieniu do roku 2025 - stan na dzień 31 marca.

3, § 24 ust. 2 i § 35 ust. 4 Regulaminu Organizacyjnego). Realizacja tego zadania powinna odbywać się zgodnie z obowiązującym prawem oraz postanowieniami przyjętymi przez Kuratora w planie nadzoru pedagogicznego na dany rok szkolny, przez prowadzenie kontroli i wspomaganie (§ 21 ust. 2 pkt 1). Dodatkowo komórki te były zobowiązane do współdziałania z placówkami doskonalenia nauczycieli, jednostkami samorządu terytorialnego i innymi podmiotami w zakresie podnoszenia efektów kształcenia w szkołach i placówkach objętych nadzorem pedagogicznym (§ 21 ust. 2 pkt 13).

Opracowywanie na każdy rok szkolny planu nadzoru pedagogicznego Kuratora oraz opracowanie sprawozdań z realizacji tego planu należało do zadań Wydziału Rozwoju Edukacji (§ 25 ust. 2 pkt 1).

(akta kontroli str. 9-161)

2. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 sprawował nadzór pedagogiczny nad następującą liczbą szkół i placówek, wraz z liczbą uczniów¹²:

- 2021/2022 – 7 211 (7 248) szkół i placówek, 1 012 505 (992 137) uczniów,
- 2022/2023 – 7 260 (7 298) szkół i placówek, 1 056 835 (1 047 441) uczniów,
- 2023/2024 – 7 306 (7 361) szkół i placówek, 1 070 380 (1 057 210) uczniów,
- 2024/2025 – 7 354 (7 386) szkół i placówek, 1 080 325 (1 068 799) uczniów.

Liczba uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy uczących się w szkołach i placówkach oświatowych, nad którymi Kurator sprawował nadzór pedagogiczny przedstawiała się następująco¹³:

- 2021/2022 – 0 uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy wg stanu na dzień 30 września¹⁴ (11 319 uczniów cudzoziemców z Ukrainy wg stanu na dzień 27 maja 2021 r.)
- 2022/2023 – 34 648 (35 367) uczniów,
- 2023/2024 – 31 637 (33 148) uczniów,
- 2024/2025 – 34 482 (35 697) uczniów.

W roku szkolnym 2022/2023 nastąpił ponad trzykrotny wzrost liczby uczniów z Ukrainy w stosunku do roku szkolnego 2021/2022. W kolejnym roku szkolnym nastąpił spadek liczby uczniów o około trzy tysiące. Następnie w roku szkolnym 2024/2025 liczba uczniów z Ukrainy uczących się w szkołach i placówkach oświatowych, nad którymi Kurator sprawował nadzór pedagogiczny ukształtowała się na podobnym – jak dwa lata wcześniej – poziomie.

Kurator Oświaty w okresie objętym kontrolą podejmował działania w celu monitorowania liczby uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy. Pan Artur Nawrot Mazowiecki Wicekurator Oświaty wskazał, że „*Kuratorium Oświaty zbierało dane dotyczące uczniów uchodźczych w mazowieckich szkołach, przeprowadzono ankiety, monitorowanie odbywało się również z wykorzystaniem maili i telefonów.*”. Dodatkowo wskazał, że potwierdzają to protokoły z posiedzeń Kolegium

¹² Dane wyodrębnione przez Kuratorium z zasobów portalu <https://dane.gov.pl> (wg stanu na dzień 30 września dla poszczególnych lat szkolnych). W nawiasach podano dane z Systemu Informacji Oświatowej (dalej: System Informacji Oświatowej lub SIO) posiadane przez Kuratorium (wg stanu na dzień: 4 października dla roku szkolnego 2021/2022, 28 września i 27 października – 2022/2023, 28 sierpnia i 30 września – 2023/2024, 2 kwietnia i 30 września – 2024/2025).

¹³ Dane wyodrębnione przez Kuratorium z zasobów portalu <https://dane.gov.pl> (wg stanu na dzień 3 października dla roku szkolnego 2022/2023, 2 października – 2023/2024, 30 września – 2024/2025). W nawiasach podano dane z SIO posiadane przez Kuratorium (wg stanu na dzień: 17 października – 2022/2023, 30 września – 2023/2024, 30 września – 2024/2025).

¹⁴ Konflikt zbrojny na Ukrainie rozpoczął się 24 lutego 2022 r. Wg stanu na dzień 20 marca 2022 r. liczba dzieci uchodźców z Ukrainy wyniosła 18 688 uczniów (dane SIO), a wg stanu na dzień 4 kwietnia 2022 r. liczba dzieci uchodźców z Ukrainy wyniosła 30 965 uczniów (<https://dane.gov.pl>).

Mazowieckiego Kuratora Oświaty w dniach 6 kwietnia 2022 r., 13 czerwca 2022 r. oraz 25 stycznia 2023 r.

Na powyższych posiedzeniach omawiano m.in. organizację kształcenia uczniów-uchodźców z Ukrainy w szkołach i placówkach oświatowych województwa mazowieckiego (w tym tworzenie oddziałów przygotowawczych) oraz przedstawiano dane z Systemu Informacji Oświatowej za rok szkolny 2021/2022 i 2022/2023, wraz z danymi dotyczącymi liczby uczniów ukraińskich w podziale na delegatury i rejon warszawski (realizację zadań Kolegium opisano w pkt 4, str. 8).

Dodatkowo Kurator Oświaty skierował w dniu 9 marca 2022 r. do przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego województwa mazowieckiego pismo w sprawie wypełnienia ankiet dotyczących informacji na temat uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy w gminie i powiecie w celu wsparcia organizacji edukacji dzieci i młodzieży z Ukrainy przybyłych od dnia 24 lutego 2022 r.¹⁵ W ramach tej ankiety pozyskano dane dotyczące liczby dzieci uchodźców oraz liczby dzieci uchodźców przyjętych do szkół.

Następnie w dniu 31 sierpnia 2022 r. skierowano do pani Renaty Kaznowskiej Zastępcy Prezydenta Warszawy pismo w sprawie uzyskania informacji na temat dzieci i młodzieży z Ukrainy podlegających obowiązkowi szkolnemu i nauki znajdujących się na terenie Global EXPO – Centrum Targowo-Kongresowym w Warszawie¹⁶ oraz w jaki sposób zostanie zapewniona im realizacja powyższych obowiązków (działało tam Centrum Pomocy Humanitarnej/Centrum Pomocy dla uchodźców z Ukrainy). Dodatkowo w dniu 20 września 2022 r. skierowano w tej sprawie pismo bezpośrednio do Centrum.¹⁷ W odpowiedzi pani Maria Barańska, Prezes Zarządu Centrum przekazała informacje o liczbie uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy przebywających na terenie Centrum oraz o sposobie realizacji obowiązku szkolnego przez dzieci, w tym wskazała, że większości dzieci uczęszcza do szkół na terenie dzielnicy Białołęka. W dniu 27 stycznia 2023 r. Kuratorium Oświaty skierowało do Burmistrza Dzielnicy Białołęki m. st. Warszawy pismo w celu uzyskania informacji jak przedstawiała się realizacja obowiązku szkolnego lub nauki przez uczniów- uchodźców z Ukrainy, które wcześniej przebywały w Centrum.¹⁸ Pani Izabela Ziątek, Zastępca Burmistrza przekazała informacje o liczbie dzieci uchodźców uczęszczających obecnie do szkół.

W dniach 2 i 10 września 2024 r. Kurator Oświaty – w związku z wprowadzeniem od 1 września 2024 r. obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i nauki dla wszystkich dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy¹⁹ – skierował do organów prowadzących przedszkola i szkoły województwa mazowieckiego pisma w sprawie wypełnienia ankiet dotyczących informacji na temat uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy. W ramach ankiet pozyskiwano dane dotyczące liczby uczniów-dzieci uchodźców oraz liczby uczniów-dzieci uchodźców przyjętych do szkół, w tym w jakich oddziałach, a także odnośnie zatrudnienia asystentów międzykulturowych.

¹⁵ KOG.55263.2022.

¹⁶ Dalej: Centrum.

¹⁷ KOG.571.132.2022.GM.

¹⁸ KOG.571.132.2022.GM.

¹⁹ Zmiana § 15 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U z 2023 r., poz. 2094, ze zm.) – dalej: rozporządzenie w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy.

Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 dysponował analizą dotyczącą uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy przebywających na terenie województwa mazowieckiego przekazaną w dniu 30 sierpnia 2022 r. przez Wojewodę Mazowieckiego. Kurator dokonywał również analiz danych zawartych w odpowiedziach na ankiety przesyłane do szkół i jednostek samorządu terytorialnego dotyczących uczniów-uchodźców z Ukrainy:

- ankieta do dyrektorów szkół podstawowych (dane z dnia 4 listopada 2022 r.)
- ankieta do jednostek samorządu terytorialnego (dane z dnia 13 września 2024 r.)

Pani Wioletta Krzyżanowska Mazowiecki Kurator Oświaty wskazała, że *„Kurator nie prowadził dodatkowych szczegółowych analiz ilościowych dotyczących liczby uczniów z Ukrainy korzystających z polskiego systemu edukacji, bowiem informacje o uczniach cudzoziemskich, w tym z Ukrainy, były gromadzone w Systemie Informacji Oświatowej, jednak dane te nie zawsze były kompletne i spójne ze względu na różne praktyki rejestrowania uczniów w szkołach. Przepisy prawa oświatowego nie nakładały na kuratorów obowiązku prowadzenia osobnych analiz dotyczących narodowości czy obywatelstwa uczniów. Ponadto napływ uczniów z Ukrainy miał charakter dynamiczny, co utrudniało bieżące prowadzenie analiz. Liczba uczniów często zmieniała się w trakcie roku szkolnego, niemal z dnia na dzień – w zależności od decyzji rodzin o pozostaniu w Polsce, przeprowadzce do innego państwa lub powrocie do Ukrainy. Dodatkowo uczniowie z Ukrainy uczestniczyli w polskiej edukacji w różnych formach (oddziały przygotowawcze, klasy ogólnodostępne, oddziały specjalne, nauczanie indywidualne), co dodatkowo komplikowało prowadzenie jednolitych analiz.”*

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że Kuratorium Oświaty dysponowało w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 danymi z Systemu Informacji Oświatowej dotyczącymi liczby szkół i placówek, wraz z liczbą uczniów (w tym liczbą uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy), nad którymi sprawowano nadzór pedagogiczny. Dane te jednakże dotyczyły wartości wg stanu na różny dzień w danym roku szkolnym, co utrudniało ich porównanie. Niemniej jednak, w toku kontroli Kuratorium pozyskało z Ministerstwa Edukacji Narodowej powyższe dane wg stanu na dzień 30 września dla poszczególnych lat szkolnych²⁰.

Pani Wioletta Krzyżanowska Mazowiecki Kurator Oświaty wyjaśniła, że *„Bezpośrednią przyczyną niedysponowania danymi z Systemu Informacji Oświatowej wg stanu na ten sam dzień (dotyczącymi lat szkolnych 2021/2022 – 2024/2025) stanowi fakt, iż na obecną chwilę w ramach Strefy Pracownika SIO, Ministerstwo Edukacji Narodowej udostępniło Kuratorium Oświaty w Warszawie wyłącznie dane dotyczące bieżącego i poprzedzającego go roku szkolnego. Raporty z danymi są aktualizowane codziennie, nieodwracalnie zastępując tym samym poprzednie informacje. Ponadto, z rozpoczęciem nowego roku szkolnego, w Strefie Pracownika automatycznie przestają być dostępne raporty z danymi dotyczącymi dwóch lat wstecz.”* Jednocześnie Kurator Oświaty wskazała, że *„W związku z zaistniałą sytuacją, aby Kuratorium Oświaty w Warszawie posiadało w przyszłości dostęp do archiwalnych danych pochodzących z Systemu Informacji Oświatowej, zdecydowano o podjęciu działań zaradczych. Podczas posiedzenia Kolegium Kuratora w dniu 7 maja 2025 roku ustalono, że stosowne raporty z danymi będą systematycznie pobierane ze Strefy Pracownika SIO, a następnie gromadzone w specjalnie wyznaczonym i przygotowanym miejscu na serwerze, do którego w łatwy sposób dostęp będą miały wszystkie uprawnione osoby z ramienia Kuratorium Oświaty w Warszawie”*.

²⁰ Pismo RED.1610.2.2025.BH z dnia 29 kwietnia 2025 r.

(akta kontroli str. 780-784, 3469-3527, 4023-4026, 4125-4127, 4580-4616, 4745)

3. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 nie gromadził i nie analizował danych dotyczących uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty. Pan Artur Nawrot, Mazowiecki Wicekurator Oświaty wskazał, że *„Kuratorium Oświaty w Warszawie nie dysponuje dokumentacją świadczącą o gromadzeniu i analizowaniu w latach 2022-2025 danych uczniów, dzieci uchodźców z Ukrainy spełniających obowiązki szkolne w ukraińskim systemie oświaty zdalnie (online).”*

Dodatkowo pani Wioletta Krzyżanowska, Mazowiecki Kurator Oświaty wyjaśniła, że *„w pierwszym okresie po przybyciu dzieci i młodzieży z Ukrainy do Polski, nie były gromadzone szczegółowe dane dotyczące uczniów uczących się wyłącznie w formie zdalnej (w systemie ukraińskim lub poza strukturami polskiego systemu edukacji). Wynikało to z braku podstawy prawnej – przepisy prawa oświatowego nie przewidywały obowiązku rejestracji uczniów, którzy nie byli formalnie zapisani do polskich szkół. Dodatkowo uznawano, że pobyt uczniów z Ukrainy ma charakter przejściowy, rodziny z dziećmi często zmieniały miejsce/kraj pobytu, wracały również do Ukrainy. Zauważyć należy również, że do czasu wejścia w życie Ustawy z dnia 15 maja 2024 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2024 poz. 854), która powiązała świadczenie wychowawcze z obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki, dzieci z Ukrainy miały prawo, lecz nie obowiązek uczęszczania do polskich szkół. Uczniowie pozostający poza systemem nie podlegali ewidencji. Korzystanie z polskiego systemu edukacji było dobrowolne. Brak było również technicznych możliwości monitorowania nauki zdalnej, uczniowie korzystający z ukraińskiej edukacji online często nie byli powiązani z żadną polską szkołą lub placówką, co uniemożliwiało ich rejestrację i monitorowanie postępów.”*

Najwyższa Izba Kontroli – dostrzegając fakt, że wprowadzenie obowiązku szkolnego i nauki dla uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy nastąpiło dopiero z dniem 1 września 2024 r. – zwraca jednakże uwagę, iż do zadań Kuratora należy również współdziałanie z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym w przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej (art. 51 ust. 1 pkt 14 ustawy – Prawo oświatowe). W związku z tym, że część uczniów-uchodźców z Ukrainy znajdujących się na terenie województwa mazowieckiego pobierała wyłącznie naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty, zasadnym działaniem – zdaniem NIK – powinno być pozyskiwanie przez Kuratora Oświaty danych dotyczących tych uczniów. Powyższe dane można było pozyskać m.in. od jednostek samorządu terytorialnego, które na podstawie § 15 rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy otrzymywały oświadczenia w latach szkolnych 2022/2023-2023/2024 o pobieraniu przez ucznia nauki w ukraińskim systemie oświaty.

(akta kontroli str. 3469-3480, 4580-4596)

4. W latach szkolnych 2022/2023-2024/2025 stałym zespołem doradczym Kuratora Oświaty *„we wszystkich istotnych sprawach związanych z realizacją zadań Kuratora”* było Kolegium Mazowieckiego Kuratora Oświaty powołane zarządzeniem nr 6 z dnia 18 stycznia 2019 r.

W skład Kolegium, zgodnie z § 3 ust. 1 zarządzenia, wchodzi: Mazowiecki Kurator Oświaty oraz Mazowiecki Wicekurator/Wicekuratorzy Oświaty, Dyrektorzy Wydziałów, Dyrektorzy Delegatur, Biuro Kuratora Oświaty, Główny Księgowy, Radca Prawny, Pełnomocnik ds. obronnych, Inspektor ds. bezpieczeństwa

i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej, Pełnomocnik ds. kontroli i audytu, Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Pracownik – stanowisko ds. kadr. Przedmiotem obrad Kolegium, zgodnie z § 4 zarządzenia, jest dokonywanie analiz, formułowanie ocen, opinii i wniosków.

W okresie objętym kontrolą odbyło się 17 posiedzeń Kolegium oraz jedna wewnętrzna narada pedagogiczna Kolegium²¹. Kwestie dotyczące uczniów-uchodźców z Ukrainy omawiano na sześciu posiedzeniach Kolegium:

- na posiedzeniu w dniu 6 kwietnia 2022 r. omówiono organizację kształcenia uczniów-uchodźców z Ukrainy w szkołach i placówkach oświatowych województwa mazowieckiego (m.in. tworzenie oddziałów przygotowawczych) oraz zatrudnianie obywateli Ukrainy w szkołach i placówkach oświatowych (nauczyciel, pomoc nauczyciela),
- na posiedzeniu w dniu 13 czerwca 2022 r. omówiono organizację kształcenia uczniów-uchodźców z Ukrainy w szkołach i placówkach oświatowych województwa mazowieckiego,
- na posiedzeniu w dniu 24 sierpnia 2022 r. przedstawiono informację (w ramach omawiania spraw bieżących) o konferencji on-line pt. „Edukacja dzieci z Ukrainy, doświadczenia międzynarodowe” (23 sierpnia 2022 r.) zorganizowanej wspólnie z Kuratorium Państwowej Służby ds. Jakości Edukacji w Kijowie,
- na posiedzeniu w dniu 25 stycznia 2023 r. przedstawiano dane statystycznych z SIO za rok szkolny 2021/2022 i 2022/2023, w tym dane dotyczące liczby uczniów ukraińskich w podziale na delegatury i rejon warszawski,
- na posiedzeniu w dniu 26 kwietnia 2023 r. omówiono wybrane zagadnienia dotyczące dotacji celowych, w tym pomocy uczniom z Ukrainy oraz informację o kontroli NIK w zakresie kształcenia dzieci cudzoziemców w polskich szkołach i zbierania danych,
- na posiedzeniu w dniu 25 kwietnia 2024 r. przedstawiono tematy omawiane na spotkaniu kuratorów oświaty z kierownictwem Ministerstwa Edukacji Narodowej w dniach 18-19 kwietnia 2024 r., w tym nałożenie ustawowego obowiązku szkolnego dla dzieci z Ukrainy (oprócz dzieci z klas maturalnych).

Kurator Oświaty w piśmie z dnia 12 sierpnia 2024 r. skierowanym do Ministerstwa Edukacji Narodowej wskazał osoby odpowiedzialne za koordynację zadań dotyczących realizacji obowiązków edukacyjnych dzieci i młodzieży z Ukrainy.

Ponadto, w związku z nowelizacją przepisów rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy oraz zamiarem powołania *Zespołu do spraw integracji edukacyjnej dzieci uchodźców z Ukrainy* jako organu doradczego Kurator w dniu 19 sierpnia 2024 r. wskazał do prac powyższego zespołu przedstawiciela Kuratorium. Kurator wyznaczył również sześciu koordynatorów *Zespołu do spraw integracji edukacyjnej dzieci uchodźców z Ukrainy*: jednego w Kuratorium oraz pięciu w delegaturach.

W dniu 4 września 2024 r. Minister Edukacji powołał *Zespół do spraw integracji edukacyjnej dzieci będących obywatelami Ukrainy*²², którego zadaniem jest przygotowanie propozycji rozwiązań w zakresie prowadzenia procesu integracji

²¹ Wg stanu na dzień 10 kwietnia 2025 r.

²² Zarządzenie Minister Edukacji z dnia 4 września 2024 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw integracji edukacyjnej dzieci będących obywatelami Ukrainy (Dz.Urz.ME z 2024 r., poz. 56).

dzieci będących obywatelami Ukrainy oraz dzieci z doświadczeniem migracyjnym w polskim systemie oświaty.

Pani Wioletta Krzyżanowska, Mazowiecki Kurator Oświaty wyjaśniła, że *„Kolegium pełniło również funkcję zespołu zajmującego się sprawami związanymi z uczniami uchodźczymi. Zakres zadań jakie wykonywało Kolegium był wystarczający. Ponadto zadania związane z udzielaniem wsparcia wykonywali w bieżącej pracy, w rejonach wizytacyjnych, wizytatorzy, którzy wspomagali merytorycznie dyrektorów szkół oraz nieśli pomoc i udzielali informacji rodzicom. Dodatkowo wyjaśnić należy, że obowiązujące przepisy prawa oświatowego nie nakładają obowiązku powoływania takich zespołów przez kuratorów. Decyzja o ich utworzeniu może zależeć od indywidualnej oceny potrzeb w danym regionie oraz sposobu realizacji zadań przez Kuratorium. Wizytatorzy podejmowali działania w oparciu o „nadzorowane rejony”, na bieżąco udzielając wsparcia dyrektorom i rodzicom w zakresie obowiązujących przepisów i dobrych praktyk.”*

(akta kontroli str. 9-11, 162-248, 780-783, 785-791, 1015-1025, 4399-4411, 4580-4596)

5. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 realizował, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, przyjęte przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania²³ kierunki polityki oświatowej państwa dotyczące pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym z uczniami przybyłymi z Ukrainy. Działania te – przedstawione w *sprawozdaniach z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty w danym roku szkolnym* – polegały przede wszystkim na podejmowaniu działań wspomagających, realizacji kontroli planowej w 2023 r., a także przeprowadzaniu kontroli doraźnych.

5.1. Kurator Oświaty w roku szkolnym 2021/2022 w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz w związku z przyjętym przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania kierunkiem realizacji polityki oświatowej państwa – *„Doskonalenie kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego”*, podejmował następujące działania wspomagające:

- przygotowywanie i podawanie do publicznej wiadomości na stronie internetowej Kuratorium analiz wyników sprawowanego nadzoru pedagogicznego, w tym wniosków z kontroli, uwzględniających między innymi monitorowanie liczby dzieci będących obywatelami Ukrainy w szkołach i placówkach oraz rodzaju udzielanego wsparcia i pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z Ukrainy;
- organizacja trzech konferencji na temat organizacji edukacji i wsparcia dzieci i młodzieży z Ukrainy adresowanych do przedstawicieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz konferencji na temat języka polskiego jako języka obcego – pracy z uczniem z doświadczeniem migracji, adresowanej do przedstawicieli przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych;
- organizacja 15 narad dotyczących kształcenia cudzoziemców w polskim systemie edukacji, zatrudniania obywateli Ukrainy na stanowisku nauczyciela, tworzenie oddziałów przygotowawczych dla cudzoziemców, adresowanych do przedstawicieli wszystkich typów szkół i placówek;
- organizacja 25 narad dotyczących kierunków polityki oświatowej państwa, sprawozdania z realizacji Planu Nadzoru Pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2021/2022 oraz Planu Nadzoru

²³ Dalej: Minister do spraw oświaty i wychowania lub Minister.

Pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2022/2023, adresowanych do przedstawicieli wszystkich szkół i placówek.

Ponadto Kurator Oświaty, w ramach innych działań wspomagających, udzielał wsparcia:

- rodzicom w zakresie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy;
- nauczycielom w obszarze organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy w oparciu o zapisy ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, a także rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy;
- dyrektorom w zakresie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy oraz w zakresie wspierania szkół w obszarze realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki dzieci cudzoziemskich, w tym uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy i dzieci romskich.

Kurator Oświaty przekazał materiały edukacyjne do pracy z uczniami z Ukrainy: m.in. „Słownik zwrotów polsko – ukraińskich dla uczniów z Ukrainy”, „Historia Polski w języku ukraińskim”, a także monitorował bieżącą sytuację w szkołach i placówkach w zakresie:

- liczby dzieci i młodzieży z Ukrainy w poszczególnych oddziałach przedszkolnych oraz klasach ogólnodostępnych (pn. „Zestawienie dot. przyjętych do przedszkoli oraz szkół dzieci i uczniów będących uchodźcami z Ukrainy”);
- liczby oddziałów przygotowawczych oraz liczby uczniów z Ukrainy w tych oddziałach;
- rodzajów problemów napotkanych przez dyrektorów: zatrudnianie nauczycieli do nauczania języka ukraińskiego, języka polskiego i interpretacja przepisów prawa oświatowego;
- organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- organizacji dodatkowych zajęć z języka polskiego w oparciu o przepisy rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy.

Kurator Oświaty w związku z realizacją powyższej działalności wspomagającej wskazał na potrzebę przekazywania informacji o zmianach w przepisach prawa oświatowego w zakresie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (oddziały przygotowawcze).

Dodatkowo Kuratorium w roku szkolnym 2021/2022 przeprowadziło wśród 787 kontroli doraźnych, 113 kontroli²⁴, którymi objęto badanie przestrzegania przepisów dotyczących obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki. W związku z tymi kontrolami Kuratorium wydało 86 zaleceń.

5.2. Kurator Oświaty w roku szkolnym 2022/2023 w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz w związku z przyjętym przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania kierunkiem realizacji polityki oświatowej państwa – *„Doskonalenie kompetencji nauczycieli do pracy z uczniami przybyłymi z zagranicy, w szczególności z Ukrainy, adekwatnie do zaistniałych potrzeb oraz*

²⁴ Kontrolami objęto: trzy przedszkola, 51 szkół podstawowych, 57 szkół ponadpodstawowych, dwie szkoły dla dorosłych.

kompetencji nauczycieli nowych przedmiotów wprowadzonych do podstawy programowej”, podejmował następujące działania wspomagające:

- przygotowywanie i podawanie do publicznej wiadomości na stronie internetowej Kuratorium analiz i wyników sprawowanego nadzoru pedagogicznego, w tym wniosków z kontroli, uwzględniających między innymi monitorowanie rodzaju wsparcia i pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielonych dzieciom i młodzieży z Ukrainy, w funkcjonowaniu tym oddziałów przygotowawczych;
- organizacja we współpracy z Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli (MSCDN) konferencji na temat „Nadzór pedagogiczny kuratora i dyrektora a kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2022/2023” adresowanej do przedstawicieli wszystkich typów szkół;
- organizacja 16 narad obejmujących kierunki polityki oświatowej państwa i organizację kształcenia uczniów z Ukrainy adresowanych do wszystkich typów szkół i placówek;
- organizacja 10 narad obejmujących zmiany dotyczące edukacji dzieci z Ukrainy i integrację dzieci polskich i ukraińskich adresowanych do wszystkich typów szkół i placówek;
- organizacja sześciu narad dotyczących m.in. kształcenia dzieci z Ukrainy adresowanych do przedstawicieli przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz poradni psychologiczno-pedagogicznych i placówek;
- organizacja konferencji „Edukacja szkolna dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa wyzwaniem dla polskiego systemu edukacji. Zadania nauczyciela religii w szkole od 1 września 2022 r.” dla przedstawicieli Kościołów i Związków Wyznaniowych odpowiedzialnych za nauczanie religii.

Ponadto Kurator Oświaty, w ramach innych działań wspomagających, udzielał wsparcia dyrektorom w zakresie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy w oparciu o zmiany do ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, a także rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy.

Dodatkowo Kuratorium w roku szkolnym 2022/2023, w związku z zadaniem w zakresie kontroli *„Zgodność z przepisami prawa przyjmowania do szkół i wspomagania nauki osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi podlegającymi obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw”* postawionym kuratorom oświaty przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania przeprowadziło kontrole w 75 szkołach, w tym 57 szkół podstawowych, 10 liceów ogólnokształcących, pięć techników, trzy branżowe szkoły I stopnia (realizację powyższej kontroli planowej opisano w pkt 6, str. 14).

Kuratorium przeprowadziło również wśród 900 kontroli doraźnych 138 kontroli (77 szkół podstawowych, 56 szkół ponadpodstawowych, dwie szkoły policealne, jedna szkoła dla dorosłych oraz dwie placówki), w których jednym z badanych obszarów było przestrzeganie przepisów dotyczących obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki. W związku z tymi kontrolami Kuratorium wydało 132 zalecenia.

5.3. Kurator Oświaty w roku szkolnym 2023/2024 w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz w związku z przyjętym przez ministra właściwego

do spraw oświaty kierunkiem realizacji polityki oświatowej państwa – „*Doskonalenie kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego*”, podejmował działania wspomagające polegające na organizacji 43 porad, z udziałem przedstawicieli m.in. przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, szkół specjalnych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, na których jednym z omawianych tematów były kierunki realizacji polityki światowej państwa

Ponadto Kurator Oświaty, w ramach innych działań wspomagających, udzielał wsparcia dyrektorom w zakresie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy na podstawie zmian do ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, a także rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy.

Dodatkowo Kuratorium w roku szkolnym 2023/2024, w związku z zadaniem w zakresie kontroli „*Prawidłowość wykorzystania podręczników i książek pomocniczych do kształcenia uczniów w zakresie niezbędnym do podtrzymania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej.*” postawionym kuratorom oświaty przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania²⁵ przeprowadziło kontrole w trzech szkołach, w których kształcono dzieci i uczniów w zakresie niezbędnym do podtrzymania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej z wykorzystaniem podręczników w języku ukraińskim (w dwóch szkołach podstawowych i jednym liceum ogólnokształcącym).

Kuratorium przeprowadziło również wśród 721 kontroli doraźnych 61 kontroli (40 szkół podstawowych oraz 21 szkół ponadpodstawowych), w których jednym z badanych obszarów było przestrzeganie przepisów dotyczących obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki. W związku z tymi kontrolami Kuratorium wydało 86 zaleceń.

5.4. Kurator Oświaty w roku szkolnym 2024/2025 w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz w związku z przyjętym przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania kierunkiem realizacji polityki oświatowej państwa – „*Praca z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego*” założył realizację nadzoru również zgodnie z tym kierunkiem.

5.5. Dodatkowo – poza informacjami przedstawionymi w *sprawozdaniach z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty w danym roku szkolnym* – pan Artur Nawrot Mazowiecki Wicekurator Oświaty przedstawił informację o efektach działań podejmowanych przez Kuratora w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 w związku z przyjętymi przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania kierunkami polityki oświatowej państwa dotyczącymi pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym z uczniami przybyłymi z Ukrainy.

W poszczególnych latach szkolnych Kurator Oświaty powierzając zadania doradcom metodycznym wspierał nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym²⁶, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego, oraz organizował doskonalenie wspomagające pracę dydaktyczno-wychowawczą nauczycieli m. in. w formie zajęć otwartych, edukacyjnych oraz warsztatowych prowadzonych przez doradców

²⁵ Pismo Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 czerwca 2023 r. (DKOPP-WNP.4092.63.2023.DB).

²⁶ W roku szkolnym 2022/2023 podkreślono pracę z uczniami przybyłymi z zagranicy w szczególności z Ukrainy i wsparcie dla nauczycieli nowych przedmiotów wprowadzanych do podstawy programowej.

metodycznych. Ponadto Kurator opiniował plany pracy publicznych placówek doskonalenia nauczycieli ze szczególnym zwróceniem uwagi na realizację kierunków polityki oświatowej państwa (czego efektem było przygotowanie oferty edukacyjnej placówek doskonalenia nauczycieli) oraz podejmował działania skutkujące podnoszeniem kompetencji dyrektorów i nauczycieli w pracy z uczniami z doświadczeniem migracyjnym i stosowaniem przepisów zmieniających prawo oświatowe (konferencje, narady, szkolenia, spotkania wizytatorów z dyrektorami szkół).

Ponadto w roku szkolnym 2022/2023 zdiagnozowano potrzeby dyrektorów szkół i nauczycieli województwa mazowieckiego w związku z napływem do polskich szkół dzieci i młodzieży z Ukrainy i w efekcie opracowano raport „Potrzeby nauczycieli mazowieckich szkół związane z obecnością uczniów ukraińskich”²⁷. W raporcie przedstawiono wyniki badań, w tym wyniki ankiet przeprowadzonych wśród 439 dyrektorów i 3 506 nauczycieli. Na podstawie przeprowadzonych ankiet określono potrzeby dyrektorów szkół, do których uczęszczają uczniowie ukraińscy oraz nauczycieli tych szkół w odniesieniu do udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, nauczania języka polskiego jako obcego oraz nauczania przedmiotowego w klasach. Następnie dyrektorzy placówek doskonalenia nauczycieli przedstawili propozycje działań odpowiadających zdiagnozowanym w raporcie potrzebom nauczycieli.

(akta kontroli str. 9-11, 249-512, 517-779, 2318-3468)

6. Kurator Oświaty przeprowadził w roku szkolnym 2022/2023 – w związku z zadaniami z zakresu kontroli ustalonymi przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz zgodnie z *Planem nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty – kontrolę planową „Zgodność z przepisami prawa przyjmowania do szkół i wspomagania nauki osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi podlegającymi obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw”*.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania ustalił w dniu 8 lipca 2022 r. *Kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2022/2023*²⁸, w których wskazał powyższą kontrolę jako zadanie z zakresu kontroli dla kuratorów oświaty (lit. g). Następnie w wydanych w dniu 22 sierpnia 2022 r. *Założeniach do opracowania planu nadzoru pedagogicznego kuratora oświaty w roku szkolnym 2022/2023*²⁹ Minister przyjął, że kontrola „optymalnie” powinna być przeprowadzona w terminie luty-czerwiec 2023 r. oraz powinna objąć 5% publicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych, do których przyjęto osoby niebędące obywatelami polskimi oraz osoby będące obywatelami polskimi podlegające obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw.

Kurator Oświaty w dniu 31 sierpnia 2022 r. opracował *Plan nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2022/2023*³⁰, w którym zaplanował przeprowadzenie powyższej kontroli w 75 publicznych szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, w tym w: 57 szkołach podstawowych, 10 liceach ogólnokształcących, pięciu technikumach oraz trzech

²⁷ Raport opracowało Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli na podstawie zlecenia Mazowieckiego Kuratora Oświaty.

²⁸ Pismo Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8 lipca 2022 r. (DKO-WNP.4092.75.2022.DB).

²⁹ Załącznik do pisma Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 sierpnia 2022 r. (DKOPP-WNP.4092.15.2022.DB).

³⁰ RED.551.13.2022.JO

branżowych szkołach I stopnia. Stanowiło to 5% szkół znajdujących się we właściwości miejscowej Kuratora Oświaty, w których kształcili się uczniowie – cudzoziemcy³¹. Doboru konkretnych szkół do kontroli dokonywały wydziały i delegatury przeprowadzające kontrolę

Kontrola – zgodnie z protokołami kontroli – została przeprowadzona w zaplanowanych 75 szkołach na terenie województwa mazowieckiego w terminie maj-czerwiec 2023 r.)³². Łącznie w tych szkołach kształciło się 35 105 uczniów w tym 2 112 uczniów - obywateli Ukrainy (tj. 6,01 % wszystkich uczniów). Kontrole szkół przeprowadzono na podstawie zatwierdzonego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania *Arkusza kontroli*³³

Pani Wioletta Krzyżanowska, Mazowiecki Kurator Oświaty wyjaśniła, że „późniejsze rozpoczęcie kontroli przez wizytatorów tj. w maju a nie w lutym wynika z nałożenia się dwóch czynników. Publikacja ostatecznej wersji arkusza kontroli na stronie Ministerstwa Edukacji i Nauki nastąpiła dopiero w dn. 26.04.2023 r., a więc dwa miesiące po terminie planowanego rozpoczęcia kontroli wskazanym przez Ministerstwo w Założeniach do opracowania planu nadzoru pedagogicznego kuratora oświaty w r. szk. 2022/2023 z dn. 22 sierpnia 2022 r. Udostępnienie powyższego arkusza (w wersji ostatecznej) wizytatorom do przeprowadzania tej kontroli na elektronicznej platformie nadzoru (wtedy funkcjonującej pod nazwą SEO) nastąpiło dopiero 15 maja 2023 r. Mailem z dnia 15 maja 2023 roku Departament Kształcenia Ogólnego i Podstaw Programowych MEiN poinformował o zamieszczeniu na platformie nadzoru pedagogicznego arkusza kontroli „Zgodność z przepisami prawa przyjmowania do szkół i wspomagania nauki osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi podlegającymi obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw”. W zakresie 4 kontroli planowych, które zostały wykazane w sprawozdaniu za lipiec 2023 r. uprzejmie informuję, że po uzyskaniu wyjaśnienia od Zastępcy Dyrektora Wydziału Kształcenia Ogólnego, którego to wydziału dotyczyły te przypadki, że wszystkie 4 kontrole były przeprowadzone i zakończone w ostatnich dniach czerwca (w terminie), jedynie zostały ujęte „liczbowo” dopiero w kolejnym miesiącu sprawozdawczym, co nie miało wpływu na realizację ogólnej liczby kontroli w tym zakresie.”

W związku z przeprowadzonymi kontrolami stwierdzono m.in., że 1 446 uczniów-obywateli Ukrainy korzystało z dodatkowych zajęć języka polskiego, ponadto ustalono, że 215 uczniów szkół podstawowych mających obywatelstwo Ukrainy korzystało z dodatkowych zajęć wyrównawczych, a 165 uczniów-obywateli Ukrainy realizowało naukę w formie oddziału przygotowawczego (145 w szkołach podstawowych i 20 w liceach ogólnokształcących).³⁴

Wizytatorzy Kuratorium Oświaty w protokołach z kontroli w trzech szkołach wskazali na:

- korzystanie z prawa do dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego w wymiarze przekraczającym okres 24 miesięcy wskazany w art. 165 ust. 7

³¹ Kuratorium Oświaty otrzymało z Ministerstwa Edukacji i Nauki dane z Systemu Informacji Oświatowej o *Liczbie uczniów – cudzoziemców wg kraju pochodzenia w roku szkolnym 2021/2022* (stan na dzień 24 sierpnia 2022 r.) Na tej podstawie określono zbiór 1 497 publicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych, z którego dokonano doboru próby do kontroli.

³² W miesięcznych sprawozdaniach Kuratora Oświaty przekazywanych ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania wskazano realizację czterech kontroli w lipcu 2023 r.

³³ Arkusz opublikowano na stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/edukacja/arkusze-kontroli-zatwierdzone-przez-ministra-edukacji-i-nauki-w-roku-szkolnym-20222023> (wg stanu na dzień 19 maja 2025 r.).

³⁴ Na podstawie zweryfikowanych przez Kuratorium Oświaty danych (pisma z dnia 19 i 21 maja 2025 r. – RED.1610.2.2025.IKM)

i ust. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. Dyrektor szkoły wyjaśnił, że „uczniowie niebędący obywatelami polskimi (Ukraina), a korzystającymi z dodatkowej nauki języka polskiego posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i stąd wynika konieczność przedłużenia nauki języka polskiego”. Dyrektorowi zalecono, że zgodnie z przepisami art. 165 ust. 9 ustawy – Prawo oświatowe, dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego dla uczniów niebędących obywatelami polskim i będących obywatelami polskim oraz uczniów będących obywatelami Ukrainy mogą być realizowane nie dłużej niż przez okres 24 miesięcy.

- wskazywanie – jako innej podstawy prawnej przyjęcia do szkoły osób niebędących obywatelami polskim oraz osób będących obywatelami polskim, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw – „ustawy o pomocy obywatelom”. Dyrektor szkoły dostosował się do przepisów ustawy.
- nierealizowanie dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego w oddziałach przygotowawczych, o których mowa w art. 165 ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe. Dyrektor wyjaśnił, że „wszyscy uczniowie oddziałów przygotowawczych realizują 10 godz. zajęć z języka polskiego, znacznie powyżej wskazanego minimum (6 godz.)”. Dyrektorowi szkoły zalecono, aby dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego prowadzone były w wymiarze pozwalającym na opanowanie języka polskiego w stopniu umożliwiającym udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, nie niższy niż 2 godziny tygodniowo.

Ponadto wizytatorzy zwrócili uwagę na utworzenie jednej – jedenastoosobowej – grupy dla wszystkich cudzoziemców uczestniczących w dodatkowych zajęciach z języka polskiego (jedna szkoła) oraz niewystępowanie potrzeby organizowania dodatkowych zajęć z języka polskiego dla uczniów cudzoziemskich (jedna szkoła).

Kurator Oświaty – poza przekazywanymi do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania miesięcznymi informacjami o zrealizowanych kontrolach planowych – w dniu 13 października 2023 r. przekazał ministrowi *Sprawozdanie z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2022/2023*³⁵, w którym przedstawiono wyniki powyższej kontroli wraz z wnioskami:

- dyrektorzy kontrolowanych szkół wspomagają zgodnie z przepisami prawa uczniów będących obywatelami Polski i cudzoziemców (w tym uczniów – obywateli Ukrainy), którzy pobierali naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw;
- w kontrolowanych szkołach uczniowie niebędący obywatelami polskimi (w tym uczniowie – obywatele Ukrainy) przyjmowani są zgodnie z przepisami prawa;
- w zdecydowanej większości kontrolowanych szkół (72 na 75) organizacja kształcenia ww. uczniów przebiegała zgodnie z przepisami prawa.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na wystąpienie w *Sprawozdaniu z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2022/2023* różnic w danych dotyczących liczby uczniów-obywateli Ukrainy zawartych w części 2.1.2.7 *Zgodność z przepisami prawa przyjmowania do szkół i wspomagania nauki osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi podlegających obowiązkowi szkolnemu lub*

³⁵ Pismo RED.533.16.2023.JO

obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw.

Pan Artur Nawrot Mazowiecki, Wicekurator Oświaty wyjaśnił, że „*brak zgodności danych w arkuszu kontroli – Zgodność z przepisami prawa przyjmowania do szkół i wspomagania nauki osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw jest wynikiem omyłek*”, m.in.: „*Dane, w obszarze których wskazano niezgodności, pozyskiwane były od dyrektora szkoły, wizytator nie mógł ich zweryfikować na podstawie, wskazanego w arkuszu kontroli, arkusza organizacji szkoły. Dyrektor swoim własnoręcznym podpisem złożonym pod Protokołem kontroli potwierdzał, iż przekazał poprawne dane. (...) Platforma nadzoru pedagogicznego np.gov.pl, na którą wizytator wpisywał dane, nie zadziałała prawidłowo. Aplikacja nie blokowała możliwości wpisania odmiennych*”. Wskazał również, że „*Ministerstwo Edukacji i Nauki, do którego przekazane zostało Sprawozdanie, po dokonaniu analizy dokumentu, nie zakwestionowało niezgodności danych*”

(akta kontroli str. 259-269, 373-461, 611-624, 1026-2317, 4029-4124, 4580-4596, 4617-4624 4625-4627)

7. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 zaplanował do przeprowadzenia łącznie 2 122 kontroli planowych, z czego zrealizował (według stanu na dzień 31 marca 2025 r.) 1 911 (90%). W poszczególnych latach poziom realizacji kontroli planowych przedstawiał się następująco:

- 2021/2022 – 160 zaplanowanych kontroli, 160 zrealizowanych (100%),
- 2022/2023 – 450 zaplanowanych kontroli, 450 zrealizowanych (100%),
- 2023/2024 – 1024 zaplanowanych kontroli, 1024 zrealizowanych (100%),
- 2024/2025³⁶ – 488 zaplanowanych kontroli, 277 zrealizowanych (57%).

W roku szkolnym 2023/2024 nastąpił ponad dwukrotny wzrost liczby kontroli planowych przeprowadzonych przez Kuratora Oświaty w stosunku do liczby kontroli przeprowadzonych w roku szkolnym 2022/2023. W kolejnym roku szkolnym 2024/2025 poziom zaplanowanych kontroli ustalono na podobnym – jak dwa lata wcześniej – poziomie.

Pani Wioletta Krzyżanowska, Mazowiecki Kurator Oświaty wyjaśniła, że „*Kontrole planowe realizowane przez kuratora oświaty wynikają z obowiązków nadzoru pedagogicznego, które są określone w art. 55 ustawy Prawo oświatowe (Dz.U.2024 poz. 737 ze zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. 2024 poz. 15). Realizacja kontroli wynika z Planu nadzoru pedagogicznego Kuratora Oświaty, który uwzględnia kierunki polityki oświatowej państwa, określone przez Ministra Edukacji. W roku szkolnym 2023/2024 realizowane były kontrole planowe w zakresie „Zgodności z przepisami prawa zwiększenia dostępności i jakości wsparcia udzielanego dzieciom przez nauczycieli specjalistów, w tym pedagogów specjalnych.” Zwiększenie wiązało się z nowymi przepisami prawa oświatowego dotyczącymi zatrudnienia nauczycieli specjalistów. W roku szkolnym 2022/2023, zgodnie z Wytycznymi MEiN, zaplanowanych zostało do kontroli po 5% przedszkoli i szkół, czyli odpowiednio 112 i 141. Jednym z wniosków pokontrolnych była kontynuacja kontroli w celu sprawdzania zgodności z przepisami prawa zwiększania dostępności i jakości wsparcia udzielanego dzieciom przez nauczycieli specjalistów (...). W roku szkolnym 2023/2024, zgodnie z Wytycznymi MEiN, zaplanowanych zostało do kontroli po 50% przedszkoli i szkół, w których nie spełniono wymogów dotyczących zatrudnienia*

³⁶ Wg stanu na dzień 31 marca 2025 r.

takich specjalistów, czyli odpowiednio 702 i 318. To przyczyniło się do zwiększenia liczby kontroli planowych."

(akta kontroli str. 9-11, 249-512, 780-783, 792, 4580-4596)

8. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 przeprowadził łącznie 2 864 kontroli doraźnych, w tym 936 kontroli zrealizował na wniosek/prośbę zgłaszającego sprawę oraz 1 928 kontroli zrealizował z inicjatywy własnej. W poszczególnych latach przedstawiało się to następująco:

- 2021/2022 – 787 kontroli, w tym 209 (na wniosek/prośbę zgłaszającego sprawę) oraz 578 (z inicjatywy własnej),
- 2022/2023 – 900 kontroli, w tym 221 (na wniosek/prośbę zgłaszającego sprawę) oraz 679 (z inicjatywy własnej),
- 2023/2024 – 721 kontroli, w tym 174 (na wniosek/prośbę zgłaszającego sprawę) oraz 547 (z inicjatywy własnej),
- 2024/2025³⁷ – 456 kontroli, w tym 332 (na wniosek/prośbę zgłaszającego sprawę) oraz 124 (z inicjatywy własnej).

Kurator Oświaty w powyższym okresie przeprowadził sześć kontroli doraźnych dotyczących kształcenia, wychowania lub opieki uczniów-uchodźców z Ukrainy, w tym jedną kontrolę na wniosek rodzica, dwie kontrole na wniosek/prośbę innego podmiotu oraz trzy kontrole na skutek stwierdzenia przez Kuratora potrzeby jej przeprowadzenia.

Wskazane kontrole przeprowadzono w dwóch latach szkolnych:

- 2022/2023 – cztery kontrole, w tym dwie na wniosek/prośbę innego podmiotu oraz dwie na skutek stwierdzenia przez Kuratora potrzeby przeprowadzenia kontroli doraźnej,
- 2023/2024 – dwie kontrole, w tym jedna na wniosek/prośbę rodzica oraz jedna na skutek stwierdzenia przez Kuratora potrzeby przeprowadzenia kontroli doraźnej.

Ponadto kontrole dotyczyły pięciu obszarów, w tym:

- dwóch obszarów wskazanych w ramach wniosku/prośby innego podmiotu (rok szkolny 2022/2023):
 - a. ocena prawidłowości działań szkoły w zakresie realizacji zaleceń wynikających z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów (14 zaleceń),
 - b. ocena prawidłowości działań szkoły w zakresie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi (14 zaleceń).
- jednego obszaru wskazanego w ramach wniosku/prośby rodzica (rok szkolny 2022/2023) – organizacja kształcenia specjalnego, udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, bezpieczeństwa (nie było zaleceń).
- dwóch obszarów wskazanych na skutek stwierdzenia przez Kuratora potrzeby przeprowadzenia kontroli doraźnej (rok szkolny 2022/2023 i 2023/2024):
 - a. zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkole w zakresie informacji zgłoszonej pismem przez Komendę Policji w Ostrołęce (jedno zalecenie).
 - b. zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w związku z pismem Komitetu Ochrony Praw Dziecka (pięć zaleceń).

³⁷ Wg stanu na dzień 31 marca 2025 r.

(akta kontroli str. 780-783, 792, 3469-3480, 3528-3611)

9. W latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 w Kuratorium Oświaty nie zarejestrowano skarg i wniosków kierowanych przez rodziców lub uczniów dzieci uchodźców z Ukrainy. Pan Artur Nawrot, Mazowiecki Wicekurator Oświaty wskazał, że „*Pisma zawierające sformułowanie „skarga” rozpatrywane były w trybie nadzoru pedagogicznego*”.

W okresie tym zarejestrowano 10 spraw – jedną w 2022 r., sześć w 2023 r. i trzy w 2024 r. – realizowanych w trybie nadzoru pedagogicznego dotyczących uczniów-uchodźców z Ukrainy, w tym:

- cztery sprawy zarejestrowano pod hasłem *Organizacja pracy szkół i placówek oświatowych* (symbol 552),
- dwie sprawy zarejestrowano pod hasłem *Sprawy dotyczące praw ucznia i dziecka* (symbol 571),
- dwie sprawy zarejestrowano pod hasłem *Wspomaganie ucznia niepełnosprawnego lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się* (symbol 5751),
- jedną sprawę zarejestrowano pod hasłem *Wspomaganie ucznia powracającego z zagranicy lub ucznia niebędącego obywatelem polskim* (symbol 5752),
- jedną sprawę zarejestrowano pod hasłem *Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży* (symbol 576).

Dodatkowo w roku 2022 r. zarejestrowano jedną sprawę pod hasłem *Skargi i wnioski przekazane do załatwienia według właściwości* (symbol 1411).

W powyższych sprawach podejmowano działania mające na celu wyjaśnienie okoliczności opisanych w pismach kierowanych do Kuratorium, w tym zwracano się o wyjaśnienia do dyrektorów szkół, a następnie udzielano stosownych odpowiedzi osobom zgłaszającym potrzebę interwencji ze strony Kuratora Oświaty.

Pani Wioletta Krzyżanowska, Mazowiecki Kurator Oświaty wyjaśniła, że „*Rozpatrywanie skarg przez kuratora oświaty w trybie nadzoru pedagogicznego zamiast w trybie Kodeksu Postępowania Administracyjnego (KPA) wynika głównie z charakteru sprawy, obszaru tematycznego oraz zakresu kompetencji kuratora. Zakres kompetencji kuratora wynikający z art. 55 ust. 1–3 ustawy Prawo oświatowe stanowi, że kurator oświaty sprawuje nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami, czyli m.in. ocenia jakość pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej. Nadzorowi pedagogicznemu podlega między innymi przestrzeganie statutu szkoły oraz przestrzeganie praw dziecka i praw ucznia, zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. Nauczyciele, wykonujący czynności z zakresu nadzoru pedagogicznego mają prawo wstępu do szkół oraz wglądu do prowadzonej przez szkołę dokumentacji dotyczącej przebiegu nauczania, wychowania i opieki oraz organizacji pracy. Artykuł 56 ustawy - Prawo oświatowe zawiera regulację zgodnie z którą, jeżeli szkoła prowadzi działalność z naruszeniem przepisów ustawy, organ sprawujący nadzór pedagogiczny może polecić, w drodze decyzji, usunięcie uchybień. W konsekwencji sprawy będące w zakresie działań kuratora oświaty jako organu nadzoru pedagogicznego rozpatrywane są, co do zasady w trybie nadzoru pedagogicznego (bez stosowania trybu przewidzianego dla skarg – rozdziału 2 kpa).*”

Ponadto pan Artur Nawrot, Mazowiecki Wicekurator Oświaty w odniesieniu do zarejestrowania jednej sprawy pod hasłem *Skargi i wnioski przekazane do*

załatwienia według właściwości (symbol 1411) wyjaśnił, że „Korespondencja nie była zarejestrowana w tutejszym Urzędzie jako skarga. Sprawę niewłaściwie zarejestrowano pod numerem tj. 1411.”

(akta kontroli, str. 3469-3480, 3612-3854, 4399-4403, 4412-4537, 4580-4596, 4625-4744)

10. Kurator w latach w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 współdziałał z jednostkami samorządu terytorialnego w sprawach dotyczących kształcenia uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy poprzez:

- organizację spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego w formie wideokonferencji,
- kierowanie pism do jednostek samorządu terytorialnego,
- wydawanie, na podstawie otrzymanych z jednostek samorządu terytorialnego wniosków, opinii w sprawach utworzenia innej lokalizacji prowadzenia zajęć.

Kurator Oświaty zorganizował w dniu 15 marca 2022 r. wideokonferencję dla starostów, wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, dyrektorów przedszkoli, szkół podstawowych, ponadpodstawowych dotyczącą nowych regulacji w zakresie oświaty związanych z pomocą dla obywateli Ukrainy. Następnie w dniu 12 kwietnia 2022 r. Kurator zorganizował kolejną wideokonferencję również dla starostów, wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, dyrektorów przedszkoli, szkół podstawowych, ponadpodstawowych dotyczącą edukacji dzieci i młodzieży z Ukrainy w szczególności w zakresie funkcjonowania oddziałów przygotowawczych.

Kurator Oświaty kierował do jednostek samorządu terytorialnego pisma w następujących sprawach dotyczących kształcenia uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy:

- wykonywanie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki wobec dzieci uchodźców z Ukrainy przebywających na terenie Global EXPO – Centrum Targowo-Kongresowe przy ul. Modlińskiej w Warszawie – w dniu 31 sierpnia 2022 r. skierowano pismo do Zastępcy Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy oraz w dniu 27 stycznia 2023 r. skierowano pismo do Burmistrza Dzielnicy Białołęka (ww. sprawę opisano w pkt 2, str. 5);
- zapewnienie wykonywania obowiązku szkolnego i nauki dzieci uchodźców z Ukrainy pochodzenia romskiego – w dniu 16 września 2024 r. skierowano pismo do Dyrektora Biura Oświaty Gminy Ożarów Mazowiecki;
- weryfikacja wykonywania obowiązku edukacyjnego dzieci uchodźców z Ukrainy zamieszkałych w Radomiu – w dniu 19 grudnia 2024 r. skierowano pismo do Prezydenta Miasta Radomia.

Kurator Oświaty otrzymał – na podstawie art. 51 ust. 4 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa z dnia 12 marca 2022 r.³⁸ – od jednostek samorządu terytorialnego sześć wniosków o opinię w sprawie utworzenia innej lokalizacji prowadzenia zajęć:

- cztery wnioski o opinię złożył Wójt Gminy Nowy Duninów w sprawie utworzenia innej lokalizacji prowadzenia zajęć w budynkach Ośrodka Szkoleniowo-Wypoczynkowego Mazowsze w Soczewce dla Szkoły Podstawowej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Nowym Duninowie;³⁹

³⁸ Dz.U. z 2025 r. poz. 337.

³⁹ Pisma z dnia: 17 maja 2022 r., 27 maja 2022 r., 13 września 2023 r. i 5 czerwca 2024 r.

- dwa wnioski o opinię złożył Zastępca Dyrektora Biura Edukacji Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy w sprawie utworzenia innej lokalizacji prowadzenia zajęć w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Głuchych im. Jana Siostrzyńskiego w Warszawie dla Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 147 w Warszawie.⁴⁰

Dodatkowo Kurator w dniu 26 listopada 2024 r. otrzymał – na podstawie art. 89 ust. 4 i ust. 9 ustawy – Prawo oświatowe – wniosek Zastępcy Dyrektora Biura Edukacji Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy o opinię w sprawie przekształcenia wyżej wymienionej Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 147 w Warszawie poprzez utworzenie innej lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w budynku Szkoły Podstawowej nr 166 im. Żwirki i Wigury w Warszawie.

Kurator oświaty wydał w przypadku wszystkich powyższych wniosków pozytywne opinie.

Współdziałanie Kurator Oświaty z jednostkami samorządu terytorialnego w sprawach dotyczących kształcenia uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy poprzez organizację spotkań w formie dwóch wideokonferencji, kierowanie pism do jednostek samorządu terytorialnego (w trzech sprawach) oraz wydawanie, na podstawie otrzymanych z jednostek samorządu terytorialnego wniosków, opinii w sprawach utworzenia innej lokalizacji prowadzenia zajęć nie miało charakteru systematycznego. Ponadto Kurator nie wydawał w przedmiotowym zakresie wytycznych jednostkom samorządu terytorialnego.

Pani Wioletta Krzyżanowska, Mazowiecki Kurator Oświaty wyjaśniła, że *„Współpraca Kuratora oświaty z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie edukacji dzieci uchodźców z Ukrainy w latach szkolnych 2021/2022–2024/2025 wynikała z potrzeb bieżących. Po wybuchu wojny w Ukrainie w lutym 2022 roku, Polska przyjęła znaczną liczbę dzieci i młodzieży uchodźczej. Samorządy, zmagaly się z brakiem środków finansowych oraz kadry nauczycielskiej potrzebnej do skutecznej integracji uczniów z Ukrainy. Współpraca wynikała z bieżących potrzeb, sytuacji wymagających konsultacji, analiz zmian stanu prawnego. Współpraca nie była sformalizowana. Kurator oświaty nie kierował wytycznych do jednostek samorządu terytorialnego w sprawie uczniów uchodźców z Ukrainy, ponieważ nie leży to w zakresie jego ustawowych kompetencji. JST są samodzielnymi jednostkami administracyjnymi, które odpowiadają m.in. za organizację sieci szkół, finanse i infrastrukturę. Wytyczne dotyczące postępowania z uczniami uchodźczymi, organizacji oddziałów przygotowawczych, zatrudniania asystentów międzykulturowych itp. wydawane były przez Ministra właściwego do spraw oświaty.”*

(akta kontroli str. 3469-3480, 3855-3952, 4349-4392, 4580-4596)

11. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 współdziałał z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami na rzecz edukacji uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy poprzez prowadzenie korespondencji z Fundacją Niezniszczalna Ukraina oraz przekazywanie dyrektorom szkół bazy osób deklarujących pomoc w ramach wolontariatu.

Kurator Oświaty otrzymał (za pośrednictwem poczty elektronicznej) w dniu 27 lutego 2025 r. od Fundacji Niezniszczalna Ukraina – deklarującej prowadzenie szkół dla uczniów z Ukrainy w Polsce – prośbę/wniosek w sprawie:

- nawiązania współpracy z Kuratorium w zakresie doradztwa edukacyjnego,
- organizacji spotkania uczniów z przedstawicielem Kuratorium.

⁴⁰ Pisma z dnia: 10 sierpnia 2022 r. i 8 grudnia 2023 r.

Kuratorium w dniu 28 lutego 2025 r. udzieliło szczegółowej odpowiedzi wskazując: akt prawny odnoszący się do rekrutacji uczniów przybywających z zagranicy⁴¹, źródła informacji o ofercie edukacyjnej (organy prowadzące publiczne szkoły podstawowe i ponadpodstawowe) oraz adres internetowy Centrum Doradztwa Zawodowego w Warszawie. Ponadto Kuratorium poinformowało o spotkaniu z przedstawicielami Kuratorium na 42. Międzynarodowym Salonie Edukacyjnym „Perspektywy”, na którym miała być prezentowana oferta edukacyjna szkół ponadpodstawowych. Dodatkowo Kuratorium w dniu 2 kwietnia 2025 r. przekazało Fundacji informację o zamieszczeniu na stronie internetowej, w ramach wspomaganie uczniów ukraińskich i ich rodziców, materiałów pn. „Zasady rekrutacji” i „Odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania”.

Kurator Oświaty trzykrotnie – w dniach 9 i 22 marca 2022 r. oraz 8 kwietnia 2022 r. – przekazał dyrektorom przedszkoli, szkół i placówek województwa mazowieckiego aktualizowane bazy osób deklarujących pomoc w ramach wolontariatu (m.in. w zakresie tworzenia materiałów edukacyjnych, opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym i szkolnym, opieki nad dziećmi ze specjalnymi potrzebami), które zgłosiły się za pomocą formularza poprzez stronę internetową ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

(akta kontroli str. 3469-3480, 3953-3964)

12. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 wydał 174 opinie w sprawie spełniania wymagań określonych w art. 14 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe, w tym 109 opinii pozytywnych oraz 64 opinie negatywne. W poszczególnych latach szkolnych przedstawiało się to następująco:

- 2021/2022 – 27 opinii pozytywnych oraz trzy opinie negatywne,
- 2022/2023 – 36⁴² opinii pozytywnych oraz 15 opinii negatywnych,
- 2023/2024 – 30 opinii pozytywnych oraz 38 opinii negatywnych,
- 2024/2025⁴³ – 16 opinii pozytywnych oraz osiem opinii negatywnych.

Jednocześnie w powyższym okresie Kurator wydał dwie pozytywne opinie o spełnianiu przez szkołę wymagań określonych w art. 14 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe w związku z wnioskami złożonym przez dwa podmioty mogące być związane z Ukrainą⁴⁴.

Pan Artur Nawrot, Mazowiecki Wicekurator Oświaty wskazał, że „*Kuratorium Oświaty w Warszawie nie posiada informacji czy podmiot wnioskujący o wydanie opinii o spełnianiu przez szkołę wymagań określonych w art. 14 ustawy – Prawo oświatowe jest związany z Ukrainą, a tym samym nie posiada informacji o liczbie wpisanych do ewidencji szkół i placówek oświatowych funkcjonujących na terenie właściwości miejscowej Kuratora Oświaty prowadzonych przez podmioty związane z Ukrainą w latach szkolnych 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024, 2024/2025.*”

Ponadto poinformował, że „*Kuratorium Oświaty w Warszawie nie prowadziło spraw dotyczących dzieci uchodźców z Ukrainy z zakresu (1) obowiązku szkolnego i nauki oraz (2) skreślenia uczniów z listy uczniów w latach szkolnych 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024, 2024/2025.*”

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz. U. z 2023 r. poz. 2301).

⁴² Liczba opinii na podstawie numerów spraw wskazanych w tabeli (pismo RED.1610.2.2025.BH z dnia 13 maja 2025 r.).

⁴³ Wg stanu na dzień 13 maja 2025 r.

⁴⁴ Opinia z dnia 27 kwietnia 2023 r. (KOG.543.52023.GZ) oraz opinia z dnia 24 maja 2024 r. (KOG.543.52024.KC).

(akta kontroli str. 3469-3480, 3965-4124, 4399-4403, 4538-4574)

13. Kuratorium Oświaty w latach 2022-2025 nie było kontrolowane, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, w zakresie zadań związanych z realizacją przez uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy prawa do nauki oraz wspomaganie szkół w zapewnieniu dzieciom z terytorium Ukrainy prawa do nauki. W Kuratorium nie przeprowadzano również audytu wewnętrznego w tym zakresie.

(akta kontroli str. 780-783)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia sprawowanie przez Kuratora Oświaty nadzoru pedagogicznego nad zapewnieniem przez szkoły uczniom-dzieciom uchodźców z Ukrainy prawa do nauki.

Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 podejmował działania w celu monitorowania liczby uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy oraz realizował, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, przyjęte przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania kierunki polityki oświatowej państwa dotyczące pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym z uczniami przybyłymi z Ukrainy. Zrealizował w 75 szkołach planową kontrolę „Zgodność z przepisami prawa przyjmowania do szkół i wspomaganie nauki osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi podlegającymi obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw”, a także przeprowadził sześć kontroli doraźnych dotyczących kształcenia, wychowania lub opieki uczniów-uchodźców z Ukrainy.

Kurator Oświaty podejmował również w trybie nadzoru pedagogicznego działania w sprawach dotyczących uczniów-uchodźców z Ukrainy mające na celu wyjaśnienie okoliczności opisanych w pismach kierowanych do Kuratorium, w tym zwracano się o wyjaśnienia do dyrektorów szkół, a następnie udzielano stosownych odpowiedzi osobom zgłaszającym potrzebę interwencji ze strony Kuratora Oświaty. Ponadto Kurator Oświaty w tym okresie współdziałał z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami na rzecz edukacji uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy. Współdziałanie to nie miało charakteru systematycznego i wynikało z „bieżących potrzeb”. Realizował również działania organu wyższej instancji, wydając opinie w sprawie spełniania wymagań określonych w art. 14 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe.

Działania Kuratora Oświaty w odniesieniu do kwestii dotyczących uczniów-uchodźców z Ukrainy były dodatkowo wspierane przez Kolegium Mazowieckiego Kuratora Oświaty będące zespołem doradczym Kuratora Oświaty „we wszystkich istotnych sprawach związanych z realizacją zadań Kuratora”

Najwyższa Izba Kontroli – w związku z niegromadzeniem i nieanalizowaniem przez Kuratora Oświaty danych dotyczących uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty – zwraca uwagę, że do zadań Kuratora należy również współdziałanie z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym w przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej (art. 51 ust. 1 pkt 14 ustawy – Prawo oświatowe).

W związku z tym – dostrzegając fakt, że wprowadzenie obowiązku szkolnego i nauki dla uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy nastąpiło dopiero z dniem 1 września 2024 r. – zdaniem NIK, zasadnym działaniem powinno być pozyskiwanie przez Kuratora powyższych danych.

Ponadto NIK zwraca również uwagę na dysponowanie przez Kuratorium Oświaty danymi z Systemu Informacji Oświatowej dotyczącymi liczby szkół i placówek, wraz z liczbą uczniów (w tym liczbą uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy) – dla poszczególnych lat szkolnych – wg stanu na różny dzień, co utrudniało porównanie tych danych, a także na występowanie różnic w danych dotyczących liczby uczniów-obywateli Ukrainy w *Sprawozdaniu z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2022/2023* (część 2.1.2.7).

OBSZAR

2. Wspomaganie szkół w zapewnieniu dzieciom z terytorium Ukrainy prawa do nauki.

Opis stanu faktycznego

1. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 organizował narady, konferencje i szkolenia celem wspomaganie szkół w edukacji uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy. W okresie tym Kurator zorganizował 54 narady, pięć konferencji oraz sześć szkoleń.⁴⁵ W poszczególnych latach szkolnych przedstawiało się to następująco:

- 2021/2022 – 27 narad i pięć konferencji (łącznie liczba zarejestrowanych uczestników 13 349 osób),
- 2022/2023 – 19 narad i pięć szkoleń (łącznie liczba zarejestrowanych uczestników 1 239 osób),
- 2023/2024 – dwie narady (łącznie liczba zarejestrowanych uczestników 458 osób),
- 2024/2025⁴⁶ – sześć narad i jedno szkolenie (łącznie liczba zarejestrowanych uczestników 2 878 osób).

Pan Artur Nawrot, Mazowiecki Wicekurator Oświaty wskazał, że: *„Nie wszystkie wydarzenia były objęte rejestracją uczestników, w związku z czym nie wszędzie istnieje możliwość wskazania liczby osób uczestniczących w wydarzeniu. Część narad organizowana była w formule on-line z możliwością odtworzenia w innym terminie. Do szkół, placówek i organów prowadzących przesyłane były linki do nagrania narady.”*

Organizacja narad, konferencji i szkoleń celem wspomaganie szkół w edukacji dzieci uchodźców z Ukrainy miała tendencję malejącą do roku szkolnego 2023/2024. W roku szkolnym 2024/2025 zorganizowano prawie trzykrotnie więcej wydarzeń, niż w roku poprzednim, tj. sześć narad i jedno szkolenie. Organizacja narad, biorąc pod uwagę przeprowadzanie ich corocznie, była systematyczna.

Pani Wioletta Krzyżanowska Mazowiecki Kurator Oświaty wyjaśniła, że *„Tendencja malejąca od roku szkolnego 2021/2022 do roku 2023/2024 w liczbie narad, konferencji i szkoleń organizowanych przez Kuratora Oświaty celem wspomaganie szkół w edukacji dzieci uchodźców z Ukrainy, wynikała z kilku czynników związanych z dynamiką sytuacji edukacyjnej uchodźców z Ukrainy oraz dostosowywaniem się polskiego systemu oświaty do nowych wyzwań. Po rozpoczęciu agresji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 roku, Polska doświadczyła bezprecedensowego*

⁴⁵ Liczba narad i konferencji na podstawie zweryfikowanych przez Kuratorium Oświaty danych (pismo z dnia 19 maja 2025 r. – RED.1610.2.2025.IKM)

⁴⁶ Wg stanu na dzień 31 marca 2025 r.

napływu uchodźców, w tym dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Wymagało to szybkiej reakcji ze strony władz oświatowych, w tym Kuratora Oświaty, w celu zapewnienia edukacji dla tych uczniów. W obliczu nowej sytuacji, brakowało ustalonych procedur dotyczących przyjmowania uczniów z Ukrainy do polskich szkół. Kurator Oświaty organizował narady i spotkania, aby wspomóc dyrektorów szkół i placówek, wypracować skuteczne strategie integracji i wsparcia dla uczniów uchodźczych. Ponadto w 2022 roku wprowadzono szereg zmian w przepisach oświatowych, mających na celu ułatwienie integracji uczniów z Ukrainy, takich jak możliwość tworzenia oddziałów przygotowawczych czy organizacja dodatkowych zajęć z języka polskiego. Implementacja tych rozwiązań wymagała koordynacji i konsultacji, co przyczyniło się do zwiększonej liczby narad. W 2023 roku sytuacja zaczęła się stabilizować. Szkoły i placówki oświatowe zdobyły doświadczenie w pracy z uczniami z Ukrainy, a wiele z wprowadzonych wcześniej rozwiązań zaczęło funkcjonować na stałe. W porównaniu do 2022 roku, liczba nowych uczniów przybywających z Ukrainy do polskich szkół była mniejsza, co zmniejszyło potrzebę organizowania dodatkowych narad i spotkań. Po okresie planowania i wdrażania nowych rozwiązań w 2022 roku, w 2023 roku działania Kuratora Oświaty skupiły się na bieżącej pracy funkcjonujących już systemów wsparcia dla uczniów z Ukrainy. Zwiększona liczba narad w 2024 roku była odpowiedzią na wprowadzenie istotnych zmian w przepisach dotyczących edukacji uczniów z Ukrainy oraz potrzebę zapewnienia odpowiedniego wsparcia i integracji tych uczniów w polskim systemie oświaty. Od 1 września 2024 roku dzieci uchodźcze z Ukrainy zostały objęte obowiązkiem rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązkiem szkolnym oraz obowiązkiem nauki w polskim systemie oświaty, analogicznie jak uczniowie polscy. Wprowadzenie tych zmian wymagało szerokiej koordynacji i przygotowania szkół oraz organów prowadzących, co skutkowało zwiększoną liczbą narad i spotkań organizowanych przez kuratorów oświaty. Nowelizacja przepisów umożliwiła zatrudnianie asystentów międzykulturowych w szkołach od 1 września 2024 roku. Ministerstwo Edukacji Narodowej prowadziło kampanię informacyjną na temat nowych rozwiązań prawnych dotyczących edukacji uczniów z Ukrainy, której było dotarcie z przekazem do wszystkich zainteresowanych, co wiązało się z organizacją licznych spotkań i narad na poziomie kuratoriów oświaty."

Dodatkowo pan Artur Nawrot, Mazowiecki Wicekurator Oświaty wskazał, że: „W roku szkolnym 2024/2025 Mazowiecki Kurator Oświaty spotykał się z dyrektorami szkół i placówek podczas Mazowieckich Rozmów o Oświacie (20, 21 i 22 sierpnia 2024 r. w Ciechanowie, Warszawie i Radomiu), w których uczestniczyli także przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej: Pani Minister Barbara Nowacka oraz Pani Minister Katarzyna Lubnauer. Odbyły się także lokalne Mazowieckie Rozmowy o Oświacie (22, 25, 26, 28 i 29 listopada 2025 r. w Siedlcach, Ostrołęce, Radomiu, Ciechanowie i Płocku). Spotkania miały charakter otwarty, poruszane były zgłaszane przez uczestników ważne dla nich tematy. Dyrektorzy podczas Rozmów nie poruszali zagadnień związanych z dziećmi uchodźców z Ukrainy."

(akta kontroli str. 3469-3480, 4580-4596)

2. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 podejmował działania ułatwiające uczniom-dzieciom uchodźców z Ukrainy podejmowanie nauki w polskich szkołach, poprzez uruchomienie infolinii dla rodziców dzieci uchodźców z Ukrainy, zamieszczanie na stronie internetowej Kuratorium Oświaty dwujęzycznych informacji w języku polskim i ukraińskim dotyczących kształcenia dzieci uchodźców z Ukrainy, w tym również artykułów oraz współpracę z Fundacją „Dzieło Nowego Tysiąclecia” przy programie „Wakacje z uśmiechem”

Kurator w okresie 28 lutego – 30 maja 2022 r. uruchomił *Infolinię* – tel. 501073554 – *pomoc uchodźcom z Ukrainy*⁴⁷. Za pośrednictwem *Infolinii* zgłaszano sprawy dotyczące m.in. przyjęcia dziecka do przedszkola, szkoły, w tym do szkoły specjalnej – wydanie orzeczenia przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną, tworzenia dodatkowych oddziałów, organizacji oddziału przygotowawczego, możliwości ukończenia klasy w ukraińskim systemie edukacyjnym, możliwości przystąpienia do polskiej matury, egzaminu ósmoklasisty, różnic między systemami edukacji, zatrudnienia nauczyciela lub pomocy nauczyciela z Ukrainy. Z *Infolinii* korzystali uchodźcy z Ukrainy jak również dyrektorzy przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, a także pracownicy organów prowadzących szkoły oraz obywatele polscy. Pracownicy Kuratorium, w okresie działania *Infolinii*, udzielali od 10/20 do 30/40 porad dziennie⁴⁸.

Dodatkowo Kurator od marca 2022 r. zamieszczał na stronie internetowej Kuratorium informacje dwujęzyczne w języku polskim i ukraińskim dotyczące kształcenia dzieci uchodźców z Ukrainy:

- Informacja dla rodziców dzieci przybywających z Ukrainy (2 marca 2022 r.),
- Informacja dla studentów i naukowców przybywających z Ukrainy (2 marca 2022 r.),
- Wsparcie dla dzieci z Ukrainy ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – informacja MEiN⁴⁹ (4 marca 2022 r.),
- *Nie stań się ofiarą handlu ludźmi* (8 marca 2022 r.),
- Informacja w sprawie zdalnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla obywateli Ukrainy, dzieci i dorosłych (8 marca 2022 r.),
- Materiały edukacyjne do wykorzystania w pracy z uczniami z Ukrainy (8 marca 2022 r.),
- Wsparcie dla ukraińskich dzieci z celiakią w polskich przedszkolach i szkołach (11 marca 2022 r.),
- Nauka języka polskiego dla nauczycieli oraz pracowników oświatowych z Ukrainy – intensywny kurs Ośrodka Rozwoju Edukacji (24 marca 2022 r.),
- Dzieciom z Ukrainy – przyzwoita edukacja – list otwarty⁵⁰ do drukarzy, a także do organizacji charytatywnych i osób prywatnych, które chcą uczestniczyć w pomocy ukraińskim dzieciom (28 marca 2022 r.),
- Zatrudnienie kadry pedagogicznej i pomocy nauczyciela w szkołach – informacja dla obywateli Ukrainy (29 marca 2022 r.),
- CHATBOT informacyjny – pomoc w języku polskim i ukraińskim (31 marca 2022 r.),
- Życzenia Mazowieckiego Kuratora Oświaty z okazji Dnia Dziecka (31 maja 2022 r.),
- Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci – wsparcie dzieci z Ukrainy (13 czerwca 2022 r.),
- Bezpłatna pomoc psychologiczna i psychiatryczna dla uczniów polskich i ukraińskich⁵¹ (21 października 2022 r.),

⁴⁷ Dalej: Infolinia.

⁴⁸ Dzienna liczba telefonów.

⁴⁹ Ministerstwo Edukacji i Nauki.

⁵⁰ List otwarty Dyrektora Generalnego ukraińskiego wydawnictwa Svitych na temat materiałów dla dzieci z Ukrainy w języku ukraińskim.

⁵¹ Program realizowany przez Fundację „Twarze depresji” i Polską Akcję Humanitarną „Pajacyk – pomoc psychospołeczna”.

- Uczniowie z Ukrainy w polskich szkołach. Ważne informacje dla rodziców (20 czerwca 2024 r.),
- Uczniów z Ukrainy w polskich szkołach (3 września 2024 r.).

Na stronie internetowej Kuratorium – w sekcji „Edukacja dla uchodźców” oraz „Aktualności” – zamieszczano również artykuły (w tym dwujęzyczne) dotyczące szeroko pojętej kwestii funkcjonowania uczniów z Ukrainy.

Ponadto Kurator w roku szkolnym 2022/2023 podjął współpracę z Fundacją „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, w ramach której informował szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu Miasta Siedlce o „Wakacjach z uśmiechem”, bezpłatnych ośmiodniowych wyjazdach, organizowanych przez Fundację, dla młodych osób (w wieku od 12 do 18 lat) z Ukrainy, które uciekając przed wojną znalazły schronienie w Polsce (współpracę/współdziałanie Kuratorium z organizacjami pozarządowymi opisano w pkt 11, str. 21).

Pani Wioletta Krzyżanowska, Mazowiecki Kurator Oświaty wyjaśniła, że *„Poza wskazanymi (...) działaniami Kuratora mającymi na celu ułatwienie dzieciom uchodźców z Ukrainy podejmowanie nauki w polskich szkołach, pracownicy Kuratorium Oświaty w Warszawie pełnili dyżury w punktach recepcyjnych, gdzie również wspomagali rodziców dzieci uchodźców z Ukrainy. Ponadto rodzice dzieci uchodźczych z Ukrainy wspomagani byli i są podczas bieżącej pracy wizytatorów, którzy udzielają informacji przez telefon, odpowiadają na maile i pisma kierowane do Kuratorium.”*

Ponadto Kuratorium Oświaty podejmowało dodatkowe działania na rzecz realizacji prawa do nauki dla dzieci ukraińskich w polskich szkołach, m.in.:

- przekazywano dyrektorom wydziałów i delegatur Kuratorium pisma Ministra Edukacji i Nauki dotyczące zmian w przepisach ułatwiających organizowanie nauki uczniów przybywających z Ukrainy oraz ukraińskiego systemu edukacji;
- przeprowadzono ankietę dotyczące potrzeb ukraińskich uczniów w polskiej szkole oraz organizowania pomocy i wsparcia;
- zbierano informacje na temat nauczycieli zatrudnionych w szkołach w województwie mazowieckim posługujących się językiem ukraińskim lub rosyjskim oraz informacji o liczbie uchodźców na terenie delegatury w Ostrołęce, w celu monitorowania sytuacji Ukraińców i problemów z jakimi mogą mierzyć się szkoły w związku z przyjmowaniem uczniów;
- udzielano – poprzez kontakt telefoniczny – informacji i wsparcia odnośnie możliwości znalezienia miejsca w szkole ponadpodstawowej, zasad organizacji oddziałów przygotowawczych, udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz przyjęcia ucznia do odpowiedniego oddziału (informacji udzielano również w języku wschodniostowiańskim),
- odpowiadano – za pośrednictwem poczty elektronicznej – na pytania dotyczące kontynuacji edukacji w szkołach ponadpodstawowych (wyjaśniając zasady przyjmowania kandydatów, przybliżając proces rekrutacji oraz wskazując właściwy organ prowadzący lub dyrektora szkoły oraz formy przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty dla obywateli Ukrainy);
- utworzono kartę informacyjnej w sprawie wydawania opinii w sprawie tworzenia innej lokalizacji prowadzenia zajęć dla uczniów z Ukrainy;
- przekazywano informacje o oferowanej pomocy dla uchodźców z Ukrainy.

(akta kontroli str. 780-783, 793-895, 4128-4345, 4580-4596)

3. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025, działając na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe, wyraził zgodę na

zatrudnienie w szkołach 10 osób będących obywatelami Ukrainy lub obywatelami polskimi do pracy z uczniami-dziećmi uchodźców z Ukrainy, m.in. do prowadzenia zajęć z języka angielskiego, matematyki oraz języka polskiego dla uczniów będących obywatelami Ukrainy. Wyrażenie przez Kuratora Oświaty zgody było każdorazowo poprzedzone stosownym wnioskiem.

(akta kontroli str. 780-783, 896-955, 4399-4403, 4575-4579)

4. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 udostępnił, za pośrednictwem strony internetowej Kuratorium, oferty pracy dla nauczycieli pracujących z uczniami-dziećmi uchodźców z Ukrainy publikowane w systemie „Mazowiecki Bank Ofert Pracy dla Nauczycieli” oraz systemie „Informacja o wolnych stanowiskach pracy w jednostkach systemu oświaty”.⁵²

Udostępnianie ofert pracy dla nauczycieli poprzez system „Mazowiecki Bank Ofert Pracy dla Nauczycieli” realizowano do dnia 2 stycznia 2024 r.⁵³ Następnie od dnia 3 stycznia 2024 r. udostępnianie powyższych ofert następowało w ramach systemu „Informacja o wolnych stanowiskach pracy w jednostkach systemu oświaty” – ogólnopolskiego systemu uruchomionego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

W okresie objętym kontrolą opublikowano 311⁵⁴ ogłoszeń z ofertami pracy dla nauczycieli lub pomocy dla nauczycieli pracujących z uczniami-dziećmi uchodźców z Ukrainy na terenie województwa mazowieckiego.

Pan Artur Nawrot Mazowiecki Wicekurator Oświaty wskazał, że *„Zarówno w przypadku aktualnie działającego systemu „Informacja o wolnych stanowiskach pracy w jednostkach systemu oświaty”, jak i funkcjonującego do 2 stycznia 2024 roku systemu „Mazowiecki Bank Ofert Pracy dla Nauczycieli”, Kuratorium Oświaty w Warszawie za pomocą swojej strony internetowej umożliwia i umożliwiała użytkownikom korzystanie ze stosownej aplikacji, a co za tym idzie również przeglądanie dostępnych ofert pracy dla nauczycieli.”*

(akta kontroli str. 780-783, 956-1014, 4023-4024, 4027-4028)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia realizację przez Kuratora Oświaty wspomaganie szkół w zapewnieniu dzieciom z terytorium Ukrainy prawa do nauki.

Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 organizował narady, konferencje i szkolenia celem wspomaganie szkół w edukacji uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy. Organizacja narad, biorąc pod uwagę przeprowadzanie ich corocznie, była systematyczna. Podejmował również działania ułatwiające uczniom-dzieciom uchodźców z Ukrainy podejmowanie nauki w polskich szkołach, poprzez uruchomienie infolinii dla rodziców dzieci uchodźców z Ukrainy, zamieszczanie na stronie internetowej Kuratorium Oświaty dwujęzycznych informacji w języku polskim i ukraińskim dotyczących kształcenia dzieci uchodźców z Ukrainy.

⁵² <https://ofertypracy.edu.pl>

⁵³ Data wygaszenia systemu w związku z decyzją Ministerstwa Edukacji Narodowej.

⁵⁴ Kuratorium wyodrębniło ogłoszenia, które w treści opisowej zawierają następujące frazy: „cudzoziem” (np. cudzoziemiec, cudzoziemców itp.), „uchod” (np. uchodźca, uchodźców itp.) i „ukrai” (np. Ukrainy, Ukraińca itp.). Wskazana w wystąpieniu liczba ogłoszeń, ze względu na ich powtarzalność, dotyczy ogłoszeń zawierających frazę „ukrai” w obu systemach.

Dodatkowo Kurator Oświaty, działając na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe, wyraził zgodę na zatrudnienie w szkołach 10 osób będących obywatelami Ukrainy lub obywatelami polskimi do pracy z uczniami-dziećmi uchodźców z Ukrainy, a także udostępnił, za pośrednictwem strony internetowej Kuratorium, oferty pracy dla nauczycieli pracujących z dziećmi uchodźców z Ukrainy publikowane w systemie „Mazowiecki Bank Ofert Pracy dla Nauczycieli” oraz systemie „Informacja o wolnych stanowiskach pracy w jednostkach systemu oświaty”.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli – w związku z niegromadzeniem i nieanalizowaniem przez Kuratora Oświaty danych dotyczących dzieci uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty – zwraca uwagę, że do zadań Kuratora należy również współdziałanie z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym w przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej (art. 51 ust. 1 pkt 14 ustawy – Prawo oświatowe). W związku z tym – dostrzegając fakt, że wprowadzenie obowiązku szkolnego i nauki dla dzieci uchodźców z Ukrainy nastąpiło dopiero z dniem 1 września 2024 r. – zdaniem NIK, zasadnym działaniem powinno być pozyskiwanie przez Kuratora powyższych danych w celu ograniczenia ryzyka nieobjęcia części tych dzieci obowiązkową edukacją szkolną.

Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 11 czerwca 2025 r.

Kontrolerzy

Piotr Prokopczyk
Doradca ekonomiczny

/podpisano elektronicznie/

Robert Mierzejewski
Starszy inspektor kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego
p.o. Dyrektor
Sławomir Żyła

/podpisano elektronicznie/